

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöskyddsavdelningen
Anna-Karin Davidsson
010-224 54 36

BESLUT
2018-04-25

Diarienummer
575-15254-2016
Dossienummer
1496-1130

Sida
1(14)

Delgivningskvitto

Ranstad Industricentrum AB
Häggum Ranstadsverket
521 64 Stenstorp
e-post: info@ranstad.net

Delgivningskvitto till
övriga sakägare

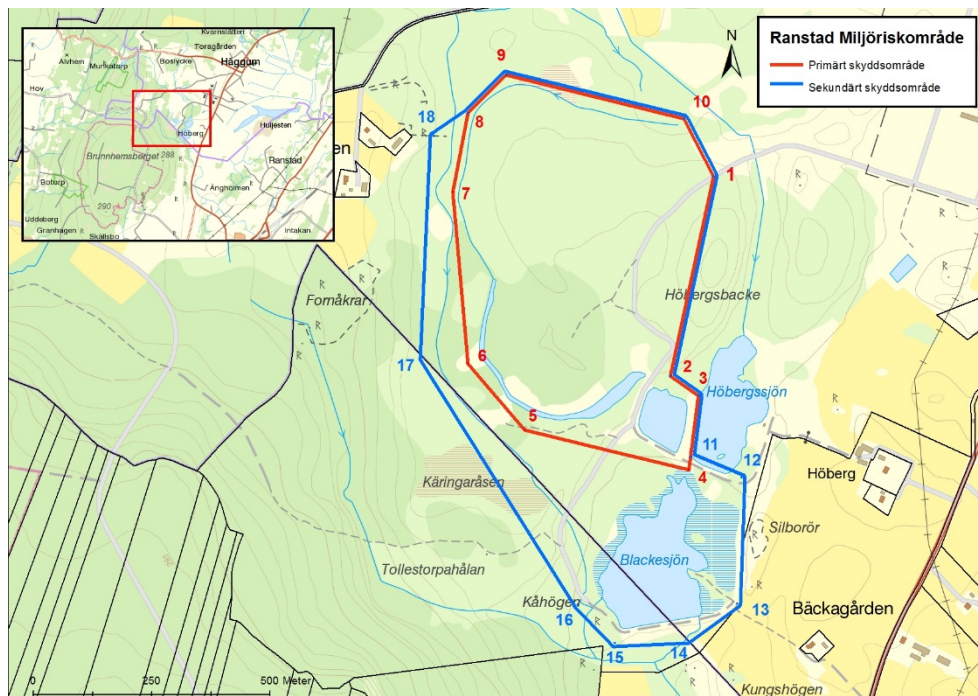
Övriga sakägare -se sändlista

Beslut om miljöriskområde Ranstad

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 10 kap. 10 § miljöbalken, i dess lydelse före den 1 augusti 2007, att förklara lakrestområdet vid Ranstadsverket med kringliggande påverkade diken och dammar, på fastigheterna Häggum 3:9 i Skövde kommun och Brunnhem 30:1 i Falköpings kommun, som miljöriskområde.

Miljöriskområdets gränser anges på karta nedan (se även bilaga 1). Området är uppdelat i ett primärt och ett sekundärt skyddsområde. Gränserna kommer att mätas in och märkas ut i fält efter att detta beslut har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen fastställer med stöd av 6 § förordningen (1998:930) om miljöriskområden, det till beslutet hörande programmet för kontroll och skötsel (bilaga 2).

Villkor

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 10 kap. 12 § miljöbalken i dess lydelse före den 1 augusti 2007, att följande villkor ska gälla för området.

Inom det **primära skyddsområdet** är det förbjudet att göra åtgärder enligt punkterna 1–7 nedan och förbjudet att, utan föregående anmälan, göra åtgärder enligt punkterna 8–16 nedan.

Inom det **sekundära skyddsområdet** är det förbjudet att, utan föregående anmälan, göra åtgärder enligt punkterna 1–16 nedan.

1. Bedriva täktverksamhet.
2. Sätta upp byggnad, mast, telefon- eller kraftledningsstolpar eller uppföra andra anläggningar med grundkonstruktion i mark.
3. Lägga ner rör, ledningar eller kablar.
4. Bygga anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark, berg eller grundvatten.
5. Pumpa upp grundvatten från jord eller berg, annat än i provtagnings-syfte.
6. Släppa ut avloppsvatten (spillvatten, dagvatten eller kylvatten) på eller i mark, i dike eller annat vattenområde.
7. Göra markarbeten i form av sprängning, borring, pålning eller jämförbara åtgärder.
8. Göra markarbeten i form av schaktning, grävning eller jämförbara åtgärder.
9. Bereda mark för plantering.
10. Plantera, avverka skog, bryta stubbar eller gödsla.
11. Dika, dämna, invalla eller markavvattna.
12. Köra med fordon, annat än på befintlig väg, om det finns risk för markskador.
13. Bevattna marken.
14. Sätta upp stängsel.
15. Lägga material i upplag.
16. Göra åtgärder i diken och bäckar av annat slag än rensning av sly, grenar och skräp.

Fastighetsägaren och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas inom området:

1. Utmärkning och skyltning av miljöriskområdet.
2. Utförande av åtgärder för att uppnå syftet med miljöriskområdet, bland annat röjningar och gallringar av skog.

Från villkoren undantas följande åtgärder:

1. Åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med miljöriskområdet som exempelvis lagning av deponitäckningen och rensning av vattenvägar.
2. Åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande, som i förväg godkänts av Länsstyrelsen som exempelvis kontrollprogram för miljöriskområdet.

Bakgrund

Beskrivning av området

I Häggum i Skövde kommun i Västra Götalands län, drevs under 1960-talet en urangruva med efterföljande uranutvinning ur alunskiffer, det s.k. Ranstadsverket. Sedan början av 1990-talet har efterbehandling av avfallsdeponin, dagbrottet och industriområdet pågått. Lakrestdeponin är belägen ca 13 km sydväst om Skövde centrum.

Deponin har en yta på ca 25 hektar (ha) medan hela miljöriskområdet med både primärt och sekundärt skyddsområde innefattar ca 56 ha. Lakrestdeponin består av rester från alunskiffer som syrabehandlats för att utvinna uran. I deponin finns uppskattningsvis ca 200 ton uran och därutöver stora mängder andra metaller. Lakresterna är vittringsbenägna och området har efterbehandlats genom en kvalificerad sluttäckning bestående av tätskikt, dräneringsskikt och skyddsskikt. Avskiljande diken med uppsamling och kontroll av avrinnande vatten har även utförts.

Recipient för utgående vatten från lakrestområdet är Marbäcken vilken mynnar i Pösan i nordöstra delen av Stenstorp. Pösan rinner via Slafsan ut i Hornborgaån som mynnar i Hornborgasjön.

En mer ingående beskrivning av deponin och den verksamhet som gett upphov till avfallet finns i rapporten: Underlag för beslut om miljöriskområde för lakrestdeponin vid Ranstad. Se information om rapporten under upplysningar.

Planer och bygglov

Området är inte detaljplanelagt och några gällande bygglov finns inte vad Länsstyrelsen känner till. I Skövde kommuns översiktsplan benämnd ÖP 2025 finns inget exploateringsintresse markerat för lakrestdeponin med omgivningar. Samma sak gäller för Falköpings kommuns översiktsplan benämnd ÖP 2008–2020. Området ligger både inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Området tangerar i söder område av riksintresse för kulturmiljövård där även ett mindre Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet är beläget.

Gällande domar

Nedanstående domar gällande vattenverksamhet berör delar av miljöriskområdet.

- Torrlägningsföretaget Pukabo, Bränneberg, Skattegården m.fl. från 1922 (R-E1b-1739). Större delen av båtadsområdet täcks numera av lakrestdeponin men för en mindre del i norr gäller dikningsföretaget fortfarande. Ranstad Industricentrum AB har hos Mark- och miljödomstolen ansökt om att torrlägningsföretaget ska avvecklas. Mark- och miljödomstolen har godkänt detta i dom meddelad den 4 april 2018 (Mål nr M 83–18). Domen har ännu inte vunnit laga kraft.
- Deldom A 51/1962. Västerbygdens vattendomstol den 13 september 1962 (dnr A.M. 3/1960). Sökande: Aktiebolaget Atomenergi. I denna deldom regleras villkor för utsläpp av kloakvatten och industriellt avloppsvatten från Ranstadsverket vid angiven årsproduktion av 120 ton uran under en provotid.
- Dom DVA 10/73. Vänersborgs tingsrätt, Vattendomstolen den 1 februari 1973 (dnr A.M. 3/1960). Sökande: Aktiebolaget Atomenergi. Slutligt tillstånd att från Ranstadsverket släppa ut avloppsvatten i Flian och dess bivattendrag i viss omfattning och med villkor. Övrigt avloppsvatten från en produktion vid Ranstadsverket av högst 55 ton uran per år måste efter rening utsläppas i Flian (Hornborgaån) vid Fjällåkra. Utsläppet i Flian skall alltid ske genom en på botten nedlagd ledning utformad så att avloppsvattnet sprides över hela åsektionen.

Både dom A 51/1962 och DVA 10/73 är överspelade så till vida att Ranstadsanläggningen är nedlagd och något avloppsvatten inte längre släpps till Flian. Pumpningen över Brunnhemsberget och utsläppet till Flian (Hornborgaån) upphörde 2001. I domarna behandlas dock inte bara utsläppet utan även reningsverk och vattenanläggningar. Både Höbergs sjö och Blackesjön ingår i detta system.

- Dom M 148–99. Vänersborgs tingsrätt, Miljödomstolen den 29 september 2000. Sökande: Aktiebolaget SVAFO. Ändring av anläggningar inom lakrestområde vid Ranstad, Skövde och Falköpings kommuner. Domen behandlar utförda och planerade förändringar av Uppsamlingsjön (numera Höbergs sjö), Norra bäcken, Hellbergs dike och förberedelser för att kunna släppa ut vatten från Magasineringsjön (numera Blackesjön) till Marbäcken. Rätten att utföra och bibehålla de anläggningar som behandlas i domen gäller mot ägarna av fastigheterna Häggum 3:9 och Brunnhem 30:1 endast så länge som nyttjanderätten till fastigheterna består.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt

Fastighetsägare till båda fastigheterna är Ranstad Industricentrum AB (RIC). Innehavare av särskild rätt (till exempel ledningsrätt eller servitut) som berörs av miljöriskområdet anges i sakägarförteckningen i sändlistan. I förteckningen ingår även angränsande fastigheter.

Tidigare hantering av området

Deponin uppkom huvudsakligen under åren 1965–69. En mindre mängd avfall har tillkommit senare. Den huvudsakliga efterbehandlingen med modellering och övertäckning utfördes under åren 1992–93. Ett kontrollprogram har därefter genomförts.

Föroreningssituationen

Förekomst av föroreningar

Lakrestdeponin vid Ranstad innehåller ungefär 1,6 miljoner ton avfall. Avfallet består huvudsakligen av lakad alunskiffer, ca 1 miljon ton.

Det övriga avfallet består av

- Våt- och torrstybb (skiffer med kornstorlek <6 mm), ca 150 000 ton
- Sjunkgods (orsten m.m.) från sovringsverket, ca 210 000 ton
- Avskilt skifferdamm, ca 130 000 ton
- Gipsrester från trumfilter för rening av laklösning, ca 30 000 ton
- Slam från vattenreningen, ca 150 000 ton
- Silgrus från lakbassänger, ca 1 600 ton.

Den huvudsakliga mängden avfall uppstod under den egentliga driftstiden, dvs. 1965–69. Även avfall från senare tids verksamheter har lagts på deponin men det rör sig om små mängder jämfört med totalmängden. Den lakade skiffen innehåller uran och en mängd andra metaller och metalloider¹.

Mängden uran i deponin har beräknats till ca 200 ton.

Exponering av föroreningar

Lakrestdeponin läcker en del föroreningar, huvudsakligen olika metaller. De viktigaste ur miljösynpunkt är uran och nickel. Under senare år har uranläckaget till ytvatten uppgått till mellan tre och fem kg per år medan nickel-läckaget har uppgått till mellan ett och två kg per år. Därutöver sker ett läckage till grundvattnet som är svårt att mängduppskatta men som studeras genom årlig kontroll i grundvattenrör. De undersökningar och modelleringar som utförts indikerar att en plym av föroreningar sakta rör sig från lakrestdeponin mot sydost. Rörelsen är mycket långsam och en fastläggning av metaller sker på vattnets väg framåt. Ingen negativ påverkan har kunnat spåras i de dricksvattenbrunnar som finns i området. Länsstyrelsen har gjort en

¹Metalloider, även kallade halvmetaller är grundämnen med egenskaper som är ett mellan-
ting mellan metaller och ickemetaller

inventering av enskilda brunnar som ligger runt lakrestområdet i grundvattnets strömningsriktning (2004 med uppföljning 2017). De flesta hushåll i närområdet är inkopplade på den närliggande Vätternvattenledningen. Sex hushåll använder vatten från egen brunn men de är belägna längre ifrån deponin, öster om vägen till Stenstorp, dit ingen förorenings spridning har konstaterats.

Ur strålningssynpunkt skiljer sig inte lakrestområdet från omgivningens naturliga strålningsnivåer. Det beror på förekomsten av alunskiffer i dessa områden vilken innehåller förhöjda uranhalter. Lakresterna är heller inte exponerade eftersom det ligger en tjock skyddstäckning över. Lakrestområdets miljöfarlighet utgörs alltså inte av strålning i första hand, utan av de metaller (uran, nickel mm) som finns i materialet och riskerar att laka ut i framtiden.

Inhämtade yttranden

Information och inhämtade synpunkter

Länsstyrelsen har i skrivelse den 27 april 2016 (dnr 575-15254-2016) informerat om planerat miljöriskområde med förslag till villkor, avgränsning samt skötsel- och kontrollprogram. Skrivelsen har översänts till Ranstad Industricentrum AB (RIC), närboende, Skövde och Falköpings kommuner samt berörda myndigheter.

Synpunkter har inkommit från RIC, Studsvik Nuclear AB (SNAB), Skövde kommun, Miljönämnden Östra Skaraborg (MÖS), Naturvårdsverket, Statens Geotekniska Institut (SGI), Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Skogsstyrelsen samt Susanne Trygg.

De synpunkter som framförts gäller bl.a. snöplogning, underhåll av vägar, stängsling, utformning av villkor och detaljer i kontroll- och skötselprogram.

Sammanfattningsvis har Länsstyrelsen beaktat inkomna synpunkter så långt möjligt och revidering av beslutsunderlaget har därefter skett. Ingen av de som yttrat sig har motsatt sig att ett miljöriskområde bildas, och det har även framförts att det är väl lämpat som ett sådant område. Flera har påpekat att ansvarsfrågorna och finansieringen behöver klargöras/säkras för framtiden. Vidare har det framförts att det behöver finnas möjlighet att vid behov kunna ändra kontrollprogrammet i framtiden.

Remiss, kungörelse och inkomna yttranden

Länsstyrelsen har den 11 januari 2018 remitterat ett förslag till beslut till fastighetsägaren och andra sakägare, närboende och olika myndigheter. Beslutsförslaget har även kungjorts i berörda tidningar den 12 januari 2018. Synpunkter har inkommit från RIC, SGI, SGU, SSM, SNAB, MÖS, kommunstyrelsen i Skövde kommun, Skogsstyrelsen och Susann Trygg.

RIC är i princip positiv till att lakrestområdet med tillhörande diken och dammar förklaras som miljöriskområde i enlighet med det förslag till beslut som översänts. RIC har heller inget att invända mot de förslag till villkor för primärt och sekundärt skyddsområde som tagits fram. RIC anser dock att bildandet av ett miljöriskområde inte kan ske innan en helhetslösning har tagits fram där det säkerställs att RIC befrias från kvarstående skyldigheter enligt kärntekniklagen, strålskyddslagen och miljöbalken samt att det långsiktiga ansvaret hänförs till en annan part än RIC. Då denna fråga ännu inte är löst måste RIC överväga att motsätta sig att ett miljöriskområde bildas innan en helhetslösning, som kan accepteras av alla parter, är fastställd. RIC hänvisar också till Naturvårdsverkets tidigare framförda synpunkt att det inte föreligger någon risk för omedelbar spridning av föroreningar varför det finns tid att ytterligare utreda ansvarsfrågan innan ett miljöriskområde bildas.

SGI:s övergripande bedömning är att objektet är väl lämpat som miljöriskområde och de har under framtagandet av beslutsunderlaget lämnat synpunkter vid flera tillfällen. SGI finner det otillfredsställande att ansvar och finansiering för genomförandet av kontrollprogrammet är oklart. De anser vidare att kontrollprogrammet ska kompletteras med uppgifter om grundvattenrörens installation (material, filterlängd, rörets djup etc.). Kontrollprogrammet saknar haltkriterier/jämförvärden för flera av de parametrar som ska mätas/analyseras i grundvatten och SGI framhåller att det är viktigt att det av kontrollprogrammet framgår hur analyserade parametrar ska utvärderas. SGI anser att beslutets formulering ”Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla...” är otydlig och bör förtydligas med vilka fastigheter och personer som avses. Länsstyrelsens bedömning att lakrestområdet kan beträdas av allmänheten utan att syftet med miljöriskområdet äventyras bör kompletteras med en formulering att det inte heller finns någon risk för allmänhetens hälsa. SGI påpekar även att beslutet måste kompletteras med en upplysning om att beslutet kommer att sändas till lantmäterimyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets allmänna del. Slutligen framför SGI att man i Sweco:s underlagsrapport saknar en redovisning av vilka kemiska mekanismer som styr utlakningen av metaller, inklusive uran, i deponin.

SGU framhåller återigen att man anser det lämpligt att inrätta ett miljöriskområde med den avgränsning som föreslagits.

SSM har inga invändningar mot Länsstyrelsens förslag till beslut om att inrätta lakrestområdet vid Ranstadsverket som ett miljöriskområde. SSM framhåller att det i underlagsmaterialet saknas en beskrivning av deponins innehåll av radioaktiva ämnen men att denna fråga kan tas upp senare i det fortsatta samrådet med Länsstyrelsen.

SNAB har inga synpunkter på bildandet av ett miljöriskområde men framhåller att det vid kommande utredning om ansvar för deponin (ekonomiskt, skötsel m.m.) behöver säkerställas att SNAB inte kan betraktas som ansvarig för tidigare statlig verksamhet.

MÖS har inga synpunkter på att Länsstyrelsen beslutar om miljöriskområde Ranstad men framhåller att frågan om finansiering och behov av eventuella åtgärder till följd av kontrollen måste säkras även efter de 30 år som beskrivs i Länsstyrelsens förslag till beslut. För övrigt anser nämnden att analysparametrarna barium och molybden bör läggas till kontrollprogrammet.

Kommunstyrelsen i Skövde kommun ser det som viktigt att Länsstyrelsen beslutar om miljöriskområde för lakresthögen vid Ranstad mot bakgrund av områdets innehåll av föroreningar och risken för att dessa kan spridas.

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på förslaget eftersom skogsbruk kommer kunna bedrivas även fortsättningsvis inom området med vissa förbehåll.

Susann Trygg, närboende, tycker det är mycket bra med ett skyddsområde runt lakresterna men framhåller att hon känner oro för läckage av föroreningar till grundvattnet. Hon framhåller att hon själv har egen brunn på fastigheten Brunnhem 24:1 och att det även finns en brunn på fastigheten Brunnhem 24:2. Gratis vattenprov borde därför gälla för de som har brunnar i området.

Efter remisstiden har Länsstyrelsen formulerat om ett av villkoren på så sätt att även markarbeten i form av sprängning, borrar, pålning eller jämförbara åtgärder förbjuds helt inom det primära skyddsområdet. Ändringen har kommunicerats med RIC i rollen som fastighetsägare. RIC har meddelat att man inte har några speciella synpunkter på detta.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Bestämmelser

I fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007 eller som härrör från verksamhet som avslutats före den 1 augusti 2007 ska de bestämmelser i 10 kap miljöbalken som gällde innan den 1 augusti 2007 tillämpas. Detta innebär att bestämmelserna i den äldre versionen av miljöbalken tillämpas i detta ärende enligt följande.

Enligt 10 kap. 10 § miljöbalken ska Länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som miljöriskområde om det är så allvarligt förorenat att det med hänsyn till riskerna för människors hälsa och miljön är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått.

Vid förklaringen ska beaktas föroreningarnas hälso- och miljöfarlighet, föroreningsgraden, förutsättningarna för spridning och den omgivande miljöns känslighet.

Av 10 kap. 12 § MB framgår att när ett område förklaras som miljöriskområde ska länsstyrelsen besluta om inskränkningar i markanvändningen eller om att vissa åtgärder som den eller de fastighetsägare eller andra som omfattas av förklaringen vill vidta ska vara förenade med villkor eller ska föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten.

Sådana inskränkningar och sådan anmälningsplikt får avse grävning, schaktning och andra markarbeten, bebyggelseåtgärder, ändrad markanvändning samt andra åtgärder som kan innebära att belastningen av föroreningar i och omkring området kan komma att öka, att den miljömässiga situationen annars försämras, eller att framtida avhjälpandeåtgärder försvåras.

Länsstyrelsen får även besluta att sådana åtgärder inte får vidtas eller att en fastighet inte får överlåtas förrän nödvändiga markundersökningar har utförts.

Enligt 10 kap. 13 § MB ska Länsstyrelsen ändra eller meddela nya villkor eller upphäva beslutet om miljöriskområde när ett miljöriskområde har efterbehandlats eller när föroreningarna där av någon orsak har minskat så att meddelade villkor om inskränkningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått inte längre är nödvändiga.

Av 6 § förordning (1998:930) om miljöriskområden framgår att det i ett beslut om miljöriskområde ska redovisas vilka fastigheter eller delar av fastigheter som ligger inom miljöriskområdet samt anges vilka villkor som gäller för markanvändningen och vad som i övrigt gäller i området.

Enligt 10 § i förordningen om miljöriskområden ska beslut om ett miljöriskområde snarast möjligt kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet. En kungörelse om beslutet ska också införas i ortstidning. Beslutet ska snarast möjligt delges sökande och sakägare enligt 3 § första stycket 1. Enligt andra stycket i bestämmelsen ska en kopia av beslutet snarast möjligt skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och kommunen samt till lantmäterimyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets allmänna del.

Bedömning

Vid Ranstadsverket på fastigheterna Häggum 3:9 i Skövde kommun och Brunnhem 30:1 i Falköpings kommun finns en lakrestdeponi. Lakrestdeponin innehåller stora mängder föroreningar med mycket hög farlighet. I deponin finns uppskattningsvis ca 200 ton uran och därutöver stora mängder andra metaller som nickel, arsenik, kadmium, bly, krom och zink. Verksamheten har medfört spridning av flera ämnen med mycket hög farlighet både till grund- och ytvatten. Spridningsförutsättningarna bedöms dock inte vara stora så länge förhållandena i lakrestdeponin förblir intakta.

Lakresten är vittringsbenägen och måste därför skyddas från vatten och syre om läckaget ska kunna hållas på en acceptabel nivå. Deponin har därför försetts med en täckning som ska minimera inträngning av vatten och syre.

Den ojämeförligt största risken för spridning av föroreningar från lakrestdeponin är en accelererande vittringsprocess med sjunkande pH-värde i deponin som lakar ut även relativt starkt bundna metaller och metalloider¹. Det är därför av yttersta vikt att förhindra syre från att diffundera in i lakresten och att deponitäckningen bibehålls intakt. Avfallsmängden i deponin är så stor att miljökonsekvenserna av ett ökat läckage kan bli mycket stora, både vad gäller påverkan på recipienten (Marbäcken) som grundvattenpåverkan.

Det aktuella området vid Ranstadsverket är så allvarligt förorenat att det med hänsyn till riskerna för människors hälsa och miljön är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen och försiktighetsmått. Begränsningarna behövs för att skydda området från ingrepp och verksamheter som kan skada täckningen. Det är också nödvändigt att fortsätta kontrollera grund- och ytvatten för att kunna upptäcka om förändringar sker i lakrestdeponin som kan innebära en ökad risk för läckage. Länsstyrelsen bedömer därför att lakrestområdet vid Ranstadsverket med kringliggande påverkade diken och dammar, på fastigheterna Häggum 3:9 (Skövde kommun) och Brunnhem 30:1 (Falköpings kommun), ska förklaras som miljöriskområde med villkor för skydd mot ingrepp som kan skada deponins täckning.

Miljöriskområdet har delats upp i ett primärt och ett sekundärt skyddsområde. Det primära skyddsområdet omfattar det område där föroreningarna finns, dvs. lakrestdeponin med omkringliggande dike, uppsamlingsdammen och sedimentationsdammen. Det sekundära skyddsområdet ska säkerställa att det hydrologiska systemet runt lakrestområdet och funktionen hos kontrollstationen vid Blackesjöns utlopp kan bevaras intakta.

Deponins exakta gräns i öster har inte kunnat klarläggas i detalj utan avgränsningen har gjorts utifrån äldre flygbilder och kartor som visar deponins utbredning. Skyddsområdets avgränsning bedöms med god marginal täcka in det förorenade området. En relationsritning finns i kontrollprogrammet.

Beslutet om miljöriskområde innehåller både villkor om inskränkningar i markanvändningen och att vissa åtgärder måste föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten. Villkorens syfte är att tillsammans säkerställa att människor och miljön skyddas från påverkan av det förorenade området. Genom villkoren förhindras utläckage från området och det säkerställs att efterbehandlingsåtgärder som gjorts på området skyddas från framtida ingrepp. Härvid är det av största vikt att det skyddande tätskikt som har anlagts ovanpå deponin inte får skadas. Därför finns det förbud enligt punkterna 1–7 i det primära skyddsområdet mot sådana fysiska åtgärder som kan skada skyddsskiktet och även förbud mot åtgärder utan föregående anmälan enligt punkterna 8–16. I det sekundära skyddsområdet uppnås skydd från påverkan av det förorenade området genom att det är förbjudet att utan föregående anmälan göra de åtgärder som anges i punkterna 1–16 i beslutet.

De synpunkter som har inkommit efter remiss och kungörelse av ärendet har inte föranlett Länsstyrelsen att förändra sin bedömning att det finns behov av ett miljöriskområde för lakrestdeponin vid Ranstadsverket.

Länsstyrelsen delar RIC:s uppfattning att det hade varit önskvärt om det långsiktiga ansvaret för lakrestdeponin hade varit klarlagt innan beslut om miljöriskområdet fattades. Av miljöskäl är det dock enligt ovan bedömning angeläget att frågan om miljöriskområde avgörs så snart som möjligt. Lakrestdeponin är en potentiell miljörisk och restriktioner är nödvändiga för att skydda området mot framtida ingrepp som kan leda till ökat utläckage av föroreningar. Förhållandet att det långsiktiga ansvaret för lakrestdeponin inte är fastställt utgör inte något hinder mot att förklara området vid lakrestdeponin vid Ranstadsverket som ett miljöriskområde.

En närboende har framfört oro över att grundvattnet från lakrestdeponin kan förorena närliggande brunnar. Länsstyrelsen bedömer att de två brunnar som nämns i yttrandet är belägna på ett avstånd från lakrestdeponin som för närvarande är betryggande. Fortsatt uppföljning kommer också att ske inom ramen för kontrollprogrammet.

Länsstyrelsen har valt att låta kontrollprogrammet gälla tillsvidare, men i minst 30 år som är samma tidsperiod som finns i förordningen (2001:512) om deponering av avfall när det gäller krav på åtgärder som vidtas för underhåll, övervakning och kontroll under en deponis efterbehandlingsfas. För lakrestdeponin vid Ranstad har kontrollen redan pågått i 25 år och 30 års ytterligare kontroll får i nuläget anses som en tillfredsställande lösning, även om det sannolikt är miljömässigt motiverat att fortsätta kontrollen längre än så. Länsstyrelsen har även verkat för att staten ska ta på sig ansvaret men det långsiktiga ansvaret är ännu inte fastställt.

Kontrollprogrammet är inte primärt utformat för att beskriva det exakta läckaget av olika ämnen utan för att upptäcka tecken på att deponins täckning inte längre fungerar eller att innehållet av andra skäl, t.ex. vittring, börjar läcka ut i ökad omfattning. Därför är barium och molybden samt många andra ämnen inte med i kontrollprogrammet. Länsstyrelsen har kompletterat kontrollprogrammet med kända uppgifter om grundvattenrörens installation. Länsstyrelsen har också kompletterat kontrollprogrammet med uppgifter om hur programmet ska utvärderas. Kontrollprogrammet ska ses som ett levande dokument som kan behöva justeras efter de utvärderingar som årligen görs. En översyn ska även göras minst vart femte år.

Beträffande de synpunkter som framförts om oklarheter om den långsiktiga finansieringen av kontrollprogrammet anser Länsstyrelsen att det inte utgör något hinder mot att nu fastställa kontrollprogrammet. Länsstyrelsen konstaterar att kontrollen i detta fall avses finansieras genom Studsviksfonden, där en framtida kostnadspost för 30 års kontroll finns med. Även om fonden i

framtiden inte bedöms fullt ut kunna täcka alla framtida kostnader för kontrollen så finner Länsstyrelsen att finansieringen är säkrad i en utsträckning som för närvarande får anses vara tillräcklig.

Upplysningar

Miljöriskområdet kommer att markeras i terrängen med gränsmarkeringar och skyltar.

Länsstyrelsen har tillsynsansvar över miljöriskområdet enligt miljöbalken. Vem som kommer att ansvara för den långsiktiga kontrollen är i dagsläget oklart. I avvaktan på en lösning kommer Länsstyrelsen i mån av att medel kan erhållas från Studsviksfonden eller på annat sätt, att förvalta miljöriskområdet i enlighet med fastställt kontroll- och skötselprogram.

Länsstyrelsen erinrar om att en överträdelse av bestämmelse om miljöriskområde är förenad med miljöstraffavgift eller i vissa fall med straff.

Detta beslut kommer, efter att det vunnit laga kraft, översändas till lantmäterimyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets allmänna del.

Kungörelse om detta beslut kommer att införas i tidningarna Skaraborgs Allehanda SLA, Skaraborgsbygden och Falköpings tidning. Beslutet kommer även att kungöras i Västra Götalands läns författningssamling. Beslutet kommer att hållas tillgängligt på kommunkanslierna i Skövde och Falköpings kommuner, på Länsstyrelsens webbplats samt på Länsstyrelsens miljöskyddsavdelning i Vänersborg.

Mer information om deponin och verksamheten som gett upphov till avfallet finns i rapporten ”Underlag för beslut om miljöriskområde för lakrestdeponin vid Ranstad, version 7.0. Sweco 2016-11-23, rev 2017-05-10”. (Rapporten har redan översänts under remissförfarandet och finns tillgänglig hos Länsstyrelsen i Västra Götalands län.)

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av länsmiljöingenjören Anna-Karin Davidsson. Beslutet har utarbetats av länsmiljöingenjörerna Urban Lindqvist och Anna-Karin Davidsson. I den slutliga handläggningen har även miljöskyddsdirektören Ulrika Samuelsson, enhetschefen Per Olsson, länsjuristerna Anne Persson och Margaretha Berg deltagit.

Lisbeth Schultze

Anna-Karin Davidsson

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

1. Karta över miljöriskområdet (med koordinater)
2. Program för kontroll och skötsel av Ranstad miljöriskområde. Länsstyrelsen version 2018-04-13.

Sändlista - sakägarförteckning

- Skanskas fritidsförening, fiske, Att. Tommy Willson, Orkidévägen 4b, 541 39 Skövde
- Jaktlag, c/o Jan Zakrisson, Gröna vägen 28A, 541 53 Skövde
- Brunnhem Holmens Samfällighetsförening, c/o Anders Svensson, Brunnhem Ängholmen 521 63 Stenstorp
- Vallebygdens Energi Ekonomiska förening, c/o Richard Löfving, Skaravägen 18, 532 72 Axvall.
- Bolum-Brestorp-Toatorps delägarlängd, c/o Bo Hallenius, Hov Torstensgården, 521 98 Broddetorp.
- Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
- Gunilla Hellner, Brunnhem Skattegården 2, 521 63 Stenstorp
- Lars-Erik Hellner, Brunnhem Skattegården 2, 521 63 Stenstorp
- Ann-Christine Gunilla Söderholm, Vasag. 3 Lgh 1002, 54150 Skövde
- Kjell Sture Söderholm, Vasag. 3 Lgh 1002, 54150 Skövde
- Kenneth Levander, Häggum Åslagården 1, 521 64 Stenstorp
- Rune Johansson, Häggum Bäckagården 1, 521 64 Stenstorp

Kopia till

- Naturvårdsverket, e-post: registrator@naturvardsverket.se
- Havs- och vattenmyndigheten, e-post: havochvatten@havochvatten.se
- Strålsäkerhetsmyndigheten, e-post: registrator@ssm.se
- Skövde kommun, kommunstyrelsen, e-post: samhallsbyggnad@skovde.se
- Falköpings kommun, kommunstyrelsen, e-post: kommunen@falkoping.se
- Miljösamverkan Östra Skaraborg, e-post: miljoskaraborg@skovde.se
- Statens Geotekniska Institut, (SGI), e-post: sgi@swedgeo.se
- Sveriges Geologiska Undersökning, (SGU), e-post: sgu@sgu.se
- Skogsstyrelsen, e-post: skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
- Lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet Fastighetsinskrivning 761 80 Norrtälje.
- Miljö- och energidepartementet, m.registrator@regeringskansliet.se, conny.hagg@regeringskansliet.se
- Naturskyddsföreningen, e-post: remisser@naturskyddsforeningen.se
- AB SVAFO, e-post: info@svafo.se
- Studsvik Nuclear AB, e-post: studsvik@studsvik.se
- Morgan Nyman AB, e-post: info@villavagnar.com
- Susann Trygg, e-post: sussitrygg@gmail.com

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.